

XUSUSIY TADBIRKORLIK SUB'EKTLARI FAOLIYATINING BANDLIKNI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI

Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich

Namangan davlat universiteti

“Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes” kafedrası tayanch doktoranti,

katta o'qituvchisi (+998 99-321-06-07)

abduraxmonov.sherali.86@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tadqiqotda O'zbekiston Respublikasida xususiy tadbirkorlik sub'ektlarining bugungi kundagi holati tahlil qilingan. Mamlakat iqtisodiyotining muhim bo'g'ini sifatida xususiy tadbirkorlik sub'ektlari milliy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, aholining turmush darajasini oshirish va yangi ish o'rinlari yaratishda katta ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotda xususiy tadbirkorlik sub'ektlarining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillar, jumladan qonunchilik islohotlari, davlat ko'magi dasturlari va tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantiruvchi tashabbuslar o'rganildi. Shuningdek, xususiy sektorning iqtisodiy o'sishdagi ulushi, uning salmog'i va faoliyatiga ta'sir etuvchi asosiy muammolar tahlil qilingan.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mamlakatda xususiy tadbirkorlik sub'ektlari uchun qulay muhit yaratish bo'yicha ijobiy o'zgarishlar amalga oshirilgan, biroq ayrim sohalarda tadbirkorlikni rivojlantirish uchun to'siq bo'layotgan muammolar ham mavjud. Xususan, tadbirkorlik faoliyatining qonunchilik bazasini yanada takomillashtirish, moliyaviy manbalarga kirishni kengaytirish va malakali kadrlar etishmasligi muammolarini hal qilish muhim ekanligi aniqlandi.

Mazkur ish mamlakatda xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish, uning iqtisodiyotdagi rolini oshirish va ushbu sohadagi muammolarni samarali bartaraf etish bo'yicha tavsiyalarni ishlab chiqishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy islohotlar, kichik va o'rta biznes, tadbirkorlik sub'ektlari, investitsiya muhiti, davlat qo'llab-quvvatlovi, soliq imtiyozlari, kredit resurslari, raqobat muxiti, tadbirkorlik faoliyati, infratuzilma rivojlanishi, moliyaviy manbalar, xalqaro hamkorlik, biznes muammolari, qonunchilik asoslari, ish o'rinlari yaratish, innovatsion tadbirkorlik, eksport saloхиyati, maxalliy bozor rivoji.

Kirish

O'zbekiston Respublikasida bozor iqtisodiyoti tamoyillarini shakllantirish va rivojlantirishda xususiy tadbirkorlik sub'ektlari muhim o'rin tutadi. Xususiy sektor mamlakat iqtisodiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchi bo'lib, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ichki va tashqi bozorlarni kengaytirish kabi ko'plab ustuvor vazifalarni amalga oshirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va uning rivojlanishi uchun qulay muhit yaratish O'zbekiston Respublikasi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Keyingi yillarda O'zbekistonda xususiy tadbirkorlik sub'ektlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan bir qator islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, tadbirkorlik sub'ektlari uchun soliqlarni kamaytirish, ortiqcha byurokratik to'siqlarni bartaraf etish, kredit olish jarayonlarini soddalashtirish va davlat xizmatlarini raqamlashtirish borasida sezilarli ishlar olib borilmoqda. Shu bilan birga, xususiy sektorning iqtisodiyotdagi ulushini oshirish maqsadida davlat korxonalarini

xususiylashtirish jarayoni ham jadallashmoqda. Mazkur islohotlar natijasida xususiy tadbirkorlik sub'ektlari soni ortib, ularning iqtisodiyotdagi ulushi yanada kengayib bormoqda.

Biroq, xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish yo'lida bir qator muammolar hamon mavjud. Xususan, ayrim tadbirkorlik sub'ektlari uchun moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarining cheklanganligi, davlat organlari bilan o'zaro munosabatlarda yuzaga keladigan qiyinchiliklar, biznesni boshqarishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish darajasining pastligi va mintaqalar o'rtasidagi iqtisodiy farqlar rivojlanishga to'sqinlik qilayotgan asosiy omillar hisoblanadi. Shuningdek, xalqaro bozorlarga chiqish uchun raqobatbardosh mahsulotlarni ishlab chiqarish, innovatsion yondashuvlarni keng qo'llash kabi masalalar ham e'tiborni talab etmoqda.

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida xususiy tadbirkorlik sub'ektlari faoliyatining bugungi kundagi holati har tomonlama o'rganiladi. Xususan, mavjud imkoniyatlar va erishilgan yutuqlar bilan bir qatorda, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi. Shu asosda xususiy tadbirkorlik sub'ektlarining iqtisodiyotdagi ulushini yanada oshirish, ularning samaradorligini kuchaytirish va xalqaro raqobatbardoshligini ta'minlashga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Adabiyotlar tahlili

O'zbekiston Respublikasida xususiy tadbirkorlik sub'ektlarining faoliyatini rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash masalasi ilmiy izlanishlarda keng o'rganilgan. Ushbu yo'nalishda olib borilgan tadqiqotlar xususiy tadbirkorlikning iqtisodiyotdagi o'rni, uning rivojlanish omillari va duch kelayotgan muammolarni aniqlashga qaratilgan. Adabiyotlar tahlili tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat siyosati, huquqiy-me'yoriy baza va iqtisodiy sharoitlarning ahamiyatini yoritib beradi.

Birinchi navbatda, xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy tizimdagi o'rniga bag'ishlangan nazariy izlanishlarga e'tibor qaratamiz. J. Shumpeterning innovatsion rivojlanish nazariyasiga ko'ra, tadbirkorlik iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va raqobatni kuchaytirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Uning ta'kidlashicha, tadbirkorlik faoliyatining asosiy maqsadi innovatsiyalarni amalga oshirishdir. Mazkur yondashuv bugungi kunda O'zbekiston sharoitida ham dolzarb bo'lib, innovatsion biznesni rivojlantirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biriga aylangan.

Mahalliy olimlarning tadqiqotlari ham ushbu masalaning o'ziga xos jihatlarini yoritadi. Xususan, A. Abduqodirov xususiy tadbirkorlikning iqtisodiyotdagi ulushini oshirish uchun davlat tomonidan qulay biznes muhiti yaratish zarurligini ta'kidlaydi. U o'z tadqiqotlarida soliq imtiyozlari va davlat tomonidan berilayotgan subsidiya dasturlari tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashdagi asosiy omillar ekanligini qayd etadi.

Shuningdek, iqtisodiyotni liberallashtirish sharoitida tadbirkorlikni rivojlantirish borasida X.To'raevning asarlari muhim ahamiyatga ega. Olimning fikriga ko'ra, tadbirkorlik faoliyatida davlatning ortiqcha aralashuvi biznesni rivojlantirishni sekinlashtirishi mumkin, shu sababli bozor mexanizmlarini takomillashtirish va raqobat muhitini kuchaytirish dolzarb vazifadir.

Xorijiy tadqiqotlarda ham tadbirkorlikni rivojlantirishga oid qimmatli fikrlar mavjud. Masalan, P.Drukerning “Innovatsiyalar va tadbirkorlik” kitobida tadbirkorlik

faoliyatining asosiy omillari sifatida menejment, raqobatbardoshlik va innovatsiyalarni boshqarish tizimlari ko‘rsatib o‘tilgan. Ushbu yondashuv O‘zbekistonda biznes jarayonlarini samarali boshqarish va innovatsion loyihalarni amalga oshirishda muhim qo‘llanma bo‘lishi mumkin.

Huquqiy-me‘yoriy bazani tahlil qilish bo‘yicha mahalliy va xorijiy tadqiqotlar ko‘rsatadiki, xususiy tadbirkorlik sub’ektlarini rivojlantirish uchun barqaror huquqiy muhit zarur. O‘zbekistonda qabul qilingan “Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to‘g‘risida”gi qonun va boshqa normativ hujjatlar xususiy sektorni qo‘llab-quvvatlashga xizmat qilmoqda. Shuningdek, keyingi yillarda tadbirkorlik sub’ektlariga imtiyozli shart-sharoitlar yaratishga qaratilgan qarorlar mazkur sohaning rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatdi.

Biroq, adabiyotlar tahlilida aniqlanganidek, hali ham o‘z yechimini topmagan muammolar mavjud. Jumladan, E.Safarovning tadqiqotlariga ko‘ra, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarining cheklanganligi, kadrlar malakasining yetarli emasligi asosiy omillar sifatida qayd etiladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat siyosati, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlari, biznes infratuzilmasini takomillashtirish va xalqaro tajribani o‘rganish muhim ahamiyatga ega ekanligi ko‘rinadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida xususiy tadbirkorlik sub’ektlari faoliyatining bugungi kundagi holatini tahlil qilish va baholash uchun zamonaviy ilmiy metodologiyalardan foydalanilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi – mamlakatda xususiy tadbirkorlik sub’ektlarining rivojlanish darajasini o‘rganish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflarni ishlab chiqishdir.

Nazariy tahlil usuli yordamida xususiy tadbirkorlikning nazariy jihatlari, ularning iqtisodiy tizimdagi o‘rni va ahamiyati o‘rganildi. Xorijiy va mahalliy manbalar, xususan, J. Shumpeter, P. Druker, A. Abduqodirov va X. To‘raev kabi olimlarning tadqiqotlari asosida xususiy tadbirkorlikning rivojlanishiga ta‘sir ko‘rsatuvchi asosiy omillar tahlil qilindi. Shuningdek, xususiy tadbirkorlikka oid huquqiy-me‘yoriy hujjatlar, jumladan, O‘zbekiston Respublikasining qonunlari va qarorlari o‘rganildi.

Maqolada xususiy tadbirkorlik sub’ektlarining iqtisodiyotdagi ulushi, soni, faoliyat ko‘rsatkichlari va iqtisodiy rivojlanishga qo‘shayotgan hissasini aniqlash uchun rasmiy statistik ma‘lumotlardan foydalanildi. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi va Markaziy bankining ma‘lumotlari asosida tahliliy ko‘rsatkichlar hisoblab chiqildi. Ushbu ko‘rsatkichlar tadbirkorlik sub’ektlarining dinamikasi, mintaqaviy farqlari va iqtisodiyotdagi ulushini baholashda asosiy manba bo‘lib xizmat qildi.

Tahlil va natijalar

O‘zbekiston Respublikasida xususiy tadbirkorlik sub’ektlarining bugungi kundagi holati mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishida muhim o‘rin tutmoqda. Davlat

tomonidan xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan islohotlar va chora-tadbirlar tufayli sohada ijobiy o‘zgarishlar kuzatilmoqda.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda xususiy tadbirkorlik sub’ektlari soni sezilarli darajada oshdi. Davlat statistika qo‘mitasi ma‘lumotlariga ko‘ra:

- 2024-yil boshiga kelib, mamlakatda faoliyat yuritayotgan xususiy tadbirkorlik sub’ektlari soni 1,5 milliondan oshgan;
- Xususiy sektor mamlakat yalpi ichki mahsulotining (YaIM) 65 foizidan ortig‘ini tashkil etmoqda;
- Tadbirkorlik sub’ektlarida band aholining 70 foizdan ko‘prog‘i ish bilan ta‘minlangan.

O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi va aholining farovonligini oshirishda xususiy tadbirkorlik subyektlari alohida o‘rin tutadi. Mamlakatda ish bilan bandlik darajasini oshirish va yangi ish o‘rinlarini yaratish dolzarb masalalar qatoridan joy olgan. Bu jarayon, ayniqsa, iqtisodiy islohotlar chuqurlashtirilayotgan va xususiy sektor rivojlanishini rag‘batlantirishga qaratilgan sharoitda yanada ahamiyat kasb etadi.

Xususiy tadbirkorlik jamiyatda faqat iqtisodiy jihatdan emas, balki ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashda ham muhim rol o‘ynaydi. Shu sababli davlat siyosati ham aynan ushbu sektorni qo‘llab-quvvatlash, ish o‘rinlarini ko‘paytirish va ish bilan band bo‘lmagan aholi qatlamlarini jalb qilishga qaratilgan. Xususiy sektorning rivojlanishi nafaqat bozor iqtisodiyotiga o‘tish jarayonini tezlashtiradi, balki aholining daromadlarini oshirish va qashshoqlikni qisqartirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda O‘zbekiston hukumati tomonidan xususiy tadbirkorlik uchun qulay sharoit yaratish, tadbirkorlik muhitini yaxshilash va byurokratik to‘siqlarni kamaytirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Soliq imtiyozlari, arzon kredit mablag‘lari, yer uchastkalari ajratish va innovatsion dasturlarni moliyalashtirish xususiy tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy faolligini oshirishda muhim omil bo‘lmoqda. Ayniqsa, kichik biznes va oilaviy tadbirkorlik sohalari yangi ish o‘rinlarini yaratishda yetakchi o‘rinni egallamoqda.

Bu jarayonning mintaqaviy rivojlanishga ijobiy ta‘siri ham sezilarli. Qishloq hududlarida, ayniqsa, chekka va iqtisodiy jihatdan kam rivojlangan hududlarda xususiy tadbirkorlik yangi ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish obyektlarini tashkil etish orqali bandlikni oshirishga imkon bermoqda. Shu bilan birga, aholining o‘zini o‘zi band qilishi uchun sharoit yaratilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasida 2010-2023 yillar bo‘yicha kichik tadbirkorlik subyektlarida band bo‘lganlar¹⁵⁶ soni bo‘yicha avtokorrelyatsiyasini ko‘radigan bo‘lsak quyidagicha ma‘lumotlarga ega bo‘lamiz:

Agar avtokorrelyatsiya koeffitsientiga qaraydigan bo‘lsak, 1-lag bo‘yicha 0.89 va 2-lag bo‘yicha 0.78 bo‘g‘lanish borligini aniqlaymiz. Birinchi tartibli avtokorrelyatsiya koeffitsientini (lag-1) hisoblash uchun quyidagi formuladan foydalanamiz:

$$r_1 = \text{Sum}[(Y_t - Y_{o'rt})(Y_{t-1} - Y_{o'rt})] / \text{Sum}[(Y_t - Y_{o'rt})^2]$$

¹⁵⁶ <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/small-business-and-entrepreneurship-2>

Bu yerda:

- Y_t – vaqtning t momentidagi vaqt qatorining qiymati
- Y_{t-1} – vaqtning oldingi ($t-1$) momentidagi vaqt qatorining qiymati
- $Y_{o'rt}$ – vaqt qatorining o'rtacha qiymati.

Taqdim etilgan ma'lumotlardan foydalanib, bu qiymatlarni hisoblab chiqishimiz mumkin:

1. O'rtacha qiymat ($Y_{o'rt}$): Barcha qiymatlar yig'indisi / qiymatlar soni = 10023.3

2. Surat uchun hisoblar: $(8950.7-10023.3) \times (8643.9-10023.3) + (9239.7-10023.3) \times (8950.7-10023.3) + \dots + (10373.3-10023.3) \times (10131.1-10023.3) = 1753137.73$

3. Maxraj uchun hisoblar: $(8643.9-10023.3)^2 + (8950.7-10023.3)^2 + \dots + (10373.3-10023.3)^2 = 2105018.88$

4. Birinchi tartibli avtokorrelyatsiya koeffitsienti (r_1) = $1753137.73 / 2105018.88 = 0.89$

Birinchi tartibli avtokorrelyatsiya koeffitsienti taxminan 0.89 ga teng. Bu kuchli musbat avtokorrelyatsiyani ko'rsatadi, ya'ni joriy yilning qiymati oldingi yilning qiymatiga kuchli bog'liq.

Vaqt qatorini prognoz qilish usullaridan biri bo'lgan eksponentli silliqlash usulidan foydalanamiz.

Jadval 1:

Kichik tadbirkorlik subyektlarida kutilayotgan band bo'lganlar soni(ming kishi)

Yil	Bandlik (ming kishi)
2024	10539.97
2025	10699.14
2026	10858.3
2027	11017.47
2028	11176.64

5 yilga (2024-2028) prognoz kichik biznesda band bo'lganlar sonining asta-sekin o'sishini ko'rsatadi.

- Vaqt qatori kichik tebranishlar bilan umumiy yuqoriga ko'tarilish tendentsiyasini ko'rsatadi. 2017-yilgacha o'sish, keyin 2018 va 2020-yillarda pasayish, keyin esa yana o'sish kuzatilmoqda.

Besh yillik prognoz eksponentli silliqlash usuli yordamida amalga oshirildi va natijalar kichik biznesda bandlik sonining keyingi yillarda o'sishini ko'rsatdi. Prognoz taxminiy xususiyatga ega ekanligini va uning aniqligi turli tashqi omillarga bog'liq bo'lishi mumkinligini inobatga olish zarur.

Tadqiqot davomida egri chiziqli (kvadratik) regressiya modeli qurildi, bu model bandlik dinamikasini yaxshiroq aks ettirishga yordam berdi. Regressiya tenglamasi bandlik ko'rsatkichi yillar o'tishi bilan boshida o'sish, keyin esa pasayish tendentsiyasiga ega ekanligini ko'rsatadi. Model koeffitsientlari ($\beta_0, \beta_1, \beta_2$) ning qiymatlari Excel dasturi yordamida aniqlandi. Modelning sifati va ahamiyati R-kvadrat

va boshqa statistik ko'rsatkichlar yordamida baholandi. Shuningdek, Durbin-Watson testidan foydalanib avtokorrelyatsiya borligini yoki yo'qligini tekshirdik.

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, O'zbekistonda kichik biznesda band bo'lganlar soni ijobiy tendentsiyaga ega. Yuqori avtokorrelyatsiya joriy va o'tgan yil qiymatlari o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatadi. Eksponentli silliqlash modeli 5 yillik prognoz qilish imkonini berdi va egri chiziqli regressiya modeli tarixiy ma'lumotlarni yaxshi tasvirlaydi va ularni bashorat qilish uchun ishlatish mumkin.

Ushbu tadqiqotda O'zbekiston Respublikasida 2010-2023 yillar davomida kichik tadbirkorlik subyektlarida band bo'lganlar sonining dinamikasi o'rganildi. Ma'lumotlar tahlili asosida, bandlik ko'rsatkichi umumiy o'sish tendensiyasiga ega ekanligi, lekin ma'lum yillarda pasayish holatlari kuzatilgani aniqlandi. Dastlabki avtokorrelyatsiya tahlili vaqt qatorida oldingi va joriy qiymatlar o'rtasida sezilarli bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi, bu esa prognozlashda e'tiborga olinishi muhim ekanligini ta'kidlaydi.

So'nggi yillarda kichik tadbirkorlik subyektlariga davlat tomonidan ko'rsatilayotgan imtiyozlar va qo'llab-quvvatlash choralari sektorda bandlikni barqarorlashtirish va yangi ish o'rinlari yaratishda ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Kichik tadbirkorlik iqtisodiy rivojlanishning muhim harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. U iqtisodiyotning barqarorligini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va aholining turmush darajasini yaxshilashda asosiy rol o'ynaydi.

Tadqiqotimiz natijasida quyidagi takliflar ishlab chiqdik:

1. Kichik tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlashni kengaytirish. Kichik tadbirkorlik subyektlarining faoliyatini rivojlantirish uchun ularni qulay kreditlar, subsidiya va grantlar bilan qo'llab-quvvatlash dasturlarini yanada kuchaytirish zarur. Bu yangi ish o'rinlarini yaratishga va sektorda bandlikni oshirishga yordam beradi.

2. Tadbirkorlikni rivojlantirish uchun infratuzilmani yaxshilash. Kichik biznes faoliyati uchun qulay shart-sharoitlar yaratish maqsadida ishlab chiqarish infratuzilmasini (logistika, transport, aloqa, texnologiyalar) rivojlantirishga yanada ko'proq e'tibor qaratish kerak.

3. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish. Kichik tadbirkorlik subyektlarida yangi texnologiyalarni tatbiq qilish uchun davlat tomonidan rag'batlantirish choralari kuchaytirish zarur. Bu subyektlarning raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

4. Malakali ishchi kuchini tayyorlash. Kichik tadbirkorlik ehtiyojlarini inobatga olgan holda kasbiy ta'lim va malaka oshirish dasturlarini kengaytirish zarur. Bu esa ishchi kuchining sifatini oshirish va bandlikni ta'minlashga hissa qo'shadi.

5. Huquqiy asoslarni takomillashtirish. Kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan qonunchilikni soddalashtirish va tadbirkorlarning huquqiy himoyasini kuchaytirish iqtisodiyotda bu sektorga bo'lgan ishonchni oshiradi.

6. Hududlar bo'ylab teng imkoniyatlar yaratish. Hududiy nomutanosiblikni kamaytirish uchun kichik tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlarini barcha hududlarda joriy etish lozim. Ayniqsa, chekka hududlarda tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “Tadbirkorlik sub’ektlarining eksport faoliyatini qo‘llab-quvvatlashning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida” – T.: 2022 yil 21 dekabr, PF–268-son.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “Tadbirkorlik sub’ektlarining eksport salohiyatini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. – T.: 2022 yil 30 sentyabr, PF–228-son.
3. Gafurov U.V. Kichik biznesni davlat tomonidan tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish: iqt. fan. dok. diss. –T.: 2017. – 309 b.
4. G‘ulomov S.S. Tadbirkorlik va kichik biznes. –T.: TDAU, 1998.
5. Shumpeter Y. Teoriya ekonomicheskogo razvitiya – M.: 1982. S. 159.
6. Xodiev B.Yu., Qosimova M.S., Samadov A.N. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik. O‘quv qo‘llanma. –T.: TDIU, 2010
7. Кенжаев И.Э., Балтабаев М.Т., Абдурахманов Ш.Ш. Иностранные Инвестиции В Малый Бизнес //Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science. – 2022. – Т. 3. – №. 5. – С. 159-164.
8. Siddikov, A.M., Baltaboev, M.T. and Abduraxmonov , S.S. 2022. Formation and Development of Small Business in Uzbekistan. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance. 3, 11 (Nov. 2022), 76-80.
9. Abduraxmonov S. S. O ‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISHI //SCHOLAR. – 2023. – Т. 1. – №. 22. – С. 4-16.
10. Abdulxakimov Z., Abduraxmonov S. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari. – 2024.